

2026-01-19

s.remissvar@regeringskansliet.se
s.sof@regeringskansliet.se

Yttrande - Utkast till lagrådsremiss, För barns rättigheter och trygghet - En ny lag om omhändertagande för vård av barn och unga

Sammanfattning

Social- och omsorgsnämnden i Linköpings kommun (nämnden) är i sin helhet positiv till utkastets förslag. Nämnden vill inledningsvis framföra att den korta svarstiden på utkastet i förhållande till förslagets omfattning och karaktär har påverkat nämndens möjlighet att sätta sig in i och analysera förslagen. Mot bakgrund av detta kommer nämnden inte att yttra sig avseende förslagen till en ny lag om särskilda befogenheter för den statliga barn- och ungdomsvården.

Nämnden är särskilt positiv till att anknytning och destruktivt beteende införs som grunder för omhändertagande för vård, att socialnämndens ansvar och bestämmanderätt över barnet och den unge förtydligas samt att en tidsbegränsning införs för vårdnadshavare möjlighet att begära upphörande av vård. Nämnden ser vissa risker med några av förslagen i utkastet och utvecklar sitt resonemang om detta nedan.

Anknytning som grund för omhändertagande för vård

Nämnden är generellt positiv till att anknytning införs som en grund för vård och särskilt utifrån möjligheten att trygga upp barn i situationer då de rotat sig i familjehemmet.

Begreppet anknytning kan dock vara komplicerat att använda, då det kanske snarare handlar om kvarboende och inte den psykologiska termen anknytning. Det kan vara komplicerat för en socialnämnd att utreda anknytning då socialsekreterare som huvudregel inte har utbildning och kompetens att utreda anknytning då det är ett begrepp inom den psykologiska terminologin som bäst utreds av hälso- och sjukvården.

Nämnden ser att även de barn och unga som är omhändertagna för vård på grund av eget beteende bör kunna omhändertas för vård utifrån anknytning. Nämnden ser att det vore mer gynnsamt att utgå från om barnet eller den unge är placerad i ett familjehem än på vilken grund vård sker. Nämnden ser även att de barn och unga som varit placerade med stöd av socialtjänstlagen, men där samtycke återtagits, borde kunna omhändertas för vård utifrån anknytning.

Nämnden ställer sig frågande till hur bedömningar ska göras kring när vård utifrån anknytning kan upphöra. En anknytning kommer, mest troligt, bara blir starkare med tiden och det finns därför en risk för att barn kommer att vårdas med tvångsvård under långa tidsperioder. Nämnden funderar även hur denna grund för vård förhåller sig till återföreningsprincipen och det ansvar som åligger nämnden kring denna fråga när ett barn vårdas utanför det egna hemmet.

Destruktivt beteende som grund för omhändertagande för vård

Nämnden är i stort sett positiv till att destruktivt beteende införs som en grund för omhändertagande för vård och särskilt att det ger socialnämnder ytterligare verktyg att ge hjälp och stöd till barn och unga med psykisk ohälsa och självskadebeteende. Det är även positivt att utredningen beskriver att denna grund för vård kan användas för de barn och unga som söker upp miljöer där de riskerar att utsättas för våld och förtryck samt för de med hög skolfrånvaro.

Nämnden ser dock att förslaget kan försvåra gränsdragningen mellan sjukvårdens och socialnämndernas ansvar för barn och unga med psykisk ohälsa. Nämnden ser att förslaget kan medföra att ärenden som tillhör hälso- och sjukvårdens ansvar läggs över på socialnämnderna.

Barn som är under 15 år ska höras i domstol

Nämnden ser positivt på att barns delaktighet stärks och framförallt att förutsättningarna för att barn ska få komma till tals i processen förbättras. Nämnden anser dock att formerna för när och hur barn under 15 år ska komma till tals i domstol behöver utredas vidare. Nämnden ser att det finns risker med formuleringen att barn ska höras istället för exempelvis att barn får höras.

Nämnden vill trycka på att det är viktigt att den som ska yttra sig om barnets inställning och påverkan av att höras i rätten bör ha kunskap och erfarenhet av att prata med barn. Den personen bör även ha god kännedom om det enskilda barnet och den aktuella familjesituationen, inklusive eventuella lojalitetskonflikter.

Flyttningsförbud

Nämnden noterar att förutsättningarna för flyttningsförbud inte närmare utretts i utkastet. Nämnden ser att det finns svårigheter i att tillämpa nuvarande bestämmelser om flyttningsförbud och önskar att detta utreds vidare, exempelvis huruvida barnet ska ha ett beslut om placering och vad nämndens ansvar är under tiden för flyttningsförbudet.

Var vården ska inledas

Nämnden ser att det finns vissa fördelar med att vården ska kunna inledas hos en vårdnadshavare eller förälder och särskilt när barn tillfälligt behöver en placering. Det finns dock en risk att nämnden hamnar i föräldrars vårdnadskonflikter. Nämnden ser även att möjligheterna att bedriva förändringsarbete hos föräldrarna och ge insatser till barnet kan komma att försvåras om barnets vård inleds hos en av föräldrarna.

Nämndens ansvar och bestämmanderätt

Nämnden ser positivt på att utredningen avser att förtydliga vilket ansvar och bestämmanderätt nämnden har för placerade barn. Nämnden anser dock att ytterligare förtydligande behövs för att bättre förstå vad en socialnämnd får eller inte får besluta om för ett placerat barn, exempelvis vid beslut om vaccination.

Tidsbegränsning för begäran om upphörande av vård

Nämnden ser positivt på att en begäran från vårdnadshavare om att vården ska upphöra får avvisas om begäran kommer in till nämnden inom sex månader från det att nämndens eller rättens beslut i fråga om omhändertagande har fått laga kraft samt att beslutet om avvisan inte får överklagas. Nämnden anser dock att detta inte enbart bör gälla vårdnadshavare utan det bör även gälla för processbehöriga barn. Vidare anser nämnden att tidsbegränsningen även bör gälla för de ärenden där vård sker på grund av eget beteende.

Ekonomiska konsekvenser

Nämnden instämmer i utkastets bedömning att förslagen kommer att medföra ökade kostnader för kommunerna. Nämnden bedömer att förslagen kommer att påverka kommunerna ur ett ekonomiskt perspektiv på många olika sätt och inte bara utifrån ökade kostnader för individärenden utan även kostnader för nämndens administration och ökade krav på kvalitet och rättssäkerhet. Nämnden anser därför att de ekonomiska konsekvenserna bör analyseras ytterligare utifrån den samlade effekten av förslagen.

Annika Krutzén

Ordförande för Social- och omsorgsnämnden i Linköpings kommun

Avdelningschef John Törnquist, jurist Louise Ursing, förste socialsekreterare Ellinor Löwing och utvecklingsledare Malin Wiggur har deltagit i framtagandet av detta yttrande.

Detta yttrande har upprättats digitalt och saknar därför fysisk underskrift